

UDK 070(=882)

Pirmasis lietuvių dienraštis Atlanto vandenyne - „Ekskursantas“

Danguolė NARKEVIČIENĖ

Bibliografijos ir knygotyros centras, K. Sirvydo 4, 2600 Vilnius

Rengiant leidinį „Lietuvos bibliografija. Serija B“ tenka iš naujo nagrinėti kontroliniame sąraše „Lietuviški periodiniai leidiniai, 1823-1940“¹ pateiktą medžiagą, ieškoti leidinių, kurių buvimas vieta jame nepažymėta. Sukaupiti duomenys bei atrasti nauji leidiniai papildo jau skelbtą informaciją. Vienas iš tokių atradimų ir paskatino pasidomėti leidiniais, kurie buvo redaguoti ir leisti netradicinėmis aplinkybėmis - laive, kelionės metu. Pavyko rasti informacijos apie tris tokius kelioninius laikraščius: „Ekskursantas“ (1929), „Vytautas“ (1930) ir „Ekskursantų trimto laivas“ (1931). Pastarasis nebuvo užregistruotas nei bibliografijose, nei kontroliniame sąraše. P. Gasiūnas paminėjo „Ekskursantų trimto laivą“ tarp ieškomų savo kolekcijai Amerikos laikraščių². Tikėtina, kad J. Kirlio registruotas „Ekskursantų trimtas“ (1931) bus tas pats leidinys³. Minimas jis ir J. Kirlio organizuotos periodinės spaudos parodos rankraštiniame teminiame kataloge kartu su „Ekskursantu“ ir „Vytautu“⁴ bei to meto spaudoje⁵. J. Kirlis pažymi, kad „Ekskursantų trimtas“ išleistas „United States“ laive ir yra vienkartinis leidinys. Pirmasis laikraštis, leistas Atlanto vandenyne, ėjęs kasdien, - „Ekskursantas“. Jis užregistruotas kontroliniame sąraše (ir. 540). J. Tamošiūnas savo bibliografijos papildymuose⁶ apibūdino jį ne visai tiksliai (netikslus laivo pavadinimas ir maršrutas), nors leidimo metai nurodyti teisingai. „Vytautas“ užregistruotas kontroliniame sąraše (ir. 3166), nurodyta saugojimo vieta. Išsamesnių žinių apie kelioninių laikraščių leidimo sąlygas nepavyko aptikti.

Daug lietuvių įvairiais laikotarpiais ir dėl įvairių aplinkybių yra palikę Lietuvą ir išsisklaidę po svetimus kraštus. Tačiau istoriniai įvykiai lemdavo aplinkybes, kai padidėdavo ir grįžtančių į Tėvynę skaičius. 1918 metais, atkūrus nepriklausomybę, Amerikos lietuviai panoro viską pamatyti savo akimis. Pavieniai asmenys, ekskursijos, o vėliau ir grįžtantys apsigyventi keliavo per Atlantą atgal į gimtuosius kraštus.

1929 metais, kai Lietuva jau turėjo savo Klaipėdos uostą, garlaiviu „Lituania“ iš Niujorko iškeliavo pirmą didelę (241 asmens) ekskursiją į Lietuvą. Kelionės metu gegužės 20-29 dienomis garlaivyje buvo leidžiamas laikraštis „Ekskursantas“⁷. Lietuviškų periodinių leidinių kontroliniame sąraše nepažymėta šio laikraščio saugojimo vieta, tačiau vėliau Lietuvos mokslų akademijos bibliotekos

Rankraščių skyriuje pavyko rasti visą komplektą - devynis „Ekskursanto“ numerius. „Tai pirmas istorijoje lietuvių kalba laikraštis išleistas Atlanto vandenyne... Jis redaguotas ir atspausstas garlaiviu „Lituania“. Jo tikslas yra informuoti keleivius apie tai, kas dedasi laive ir atsitiko plačiajame pasauly“⁸, - taip pristatytas „Ekskursantas“ įžanginiame leidėjų žodyje.

Pirmame „Ekskursanto“ numeryje informuojama, kad organizuojamas Ekskursijos komitetas, besirūpinantis kelionės programa. Komitetas, kurio nariai buvo J. Ambraziejus (pirmininkas), D. Šidlauskas-Visuomis (sekretorius), K. Lukšys (išdininkas), Gudaitis, K. Kriauciūnas ir kiti, kurių pavardžių nepavyko perskaityti, rūpinosi ir visais organizaciniais klausimais. Šis komitetas išrenka redakcinę komisiją, kurios nariais tampa D. Šidlauskas-Visuomis, J. Ambraziejus, K. Sobonis, ir nutaria 200 egzempliorių tiražu leisti laive „Ekskursantą“. Matyt, ši mintis buvo kilusi dar krante, ruošiantis kelionei, nes leidinio antraštė išspausdinta spaustuveje, o turinys - šapirografu. Visų numerių apimtis - 2 puslapiai, matmenys - 33-34 cm.

Tarp keliautojų buvo nemažai žymių, išsilavinusių žmonių, todėl numatyta gana turininga programa. Savo filmus (krutamuosius paveikslus) žadėjo rodyti lietuviškos kino kronikos pradininkas K. Lukšys. Jis buvo išvykęs į JAV 1910 metais. Ten išmoko filmavimo technikos ir 1921 metais, atvykęs į Lietuvą, parengė 3 valandų filmą, su kuriuo aplankė per 100 JAV lietuvių kolonijų. Paskui beveik kasmet lankėsi Lietuvoje⁹. Viena iš tokių kelionių ir buvo laivu „Lituania“. K. Lukšio nufilmuota Lietuvos gyvenimo kronika domino ir Lietuvos, ir JAV žiūrovus. Pirmojo kelionės vakaro programoje numatyta Lietuvos vicekonsulo Niujorke P. Daužvardžio kalba. Paskaitas artimiausiomis dienomis žadėjo skaityti D. Šidlauskas - žymus savo sukurtos visuomenės religijos skelbėjas. Jis norėjo supažindinti Amerikos lietuvius su šiomis temomis: „Kaip dabar ūkininkaujama Lietuvoje“ ir „Susisiekimasis, prekyba ir kreditas Lietuvoje“. Nuo trečio „Ekskursanto“ numerio pradėtas spausdinti straipsnis „Ko kiek yra Lietuvoje?“ (iš Lietuvos šaulių sąjungos leidinio „Neužmiršk Lietuvos“¹⁰) taip pat skaitytojams suteikė žinių apie gyventojus, geografiją, religiją, iškasenas. Vėliau D. Šidlauskas skaitė paskaitą sau ypač artimu klausimu:

„Kam reikalinga religija (tikyba) ir kuo skiriasi savitarpy žymiausios religijos“. 1929 metų Lietuvos spaudoje buvo rašoma apie naujos tikybos kūrėją ir jo norą įkurti visuomenės koloniją Klaipėdos krašte, tarp Rambyno ir Klaipėdos¹¹. Visuomenės religijos pagrindas - savaip interpretuotas senovės lietuvių tikėjimas ir dorovė su senovės indų tikėjimo, iš dalies budizmo ir kitų religijų elementais. D. Šidlauskas, matyt, domino keleivius. Penktame „Ekskursanto“ numeryje pateikiama visuomenės skelbėjo biografija. Be kita ko, pažymima, kad Visuomis nuo 1907 metų reiškiasi spaudoje ir jo straipsnių galima rasti bent 35-iose lietuviškuose laikraščiuose. Jis - naujos tyros religijos skelbėjas ir yra parašęs devynis šios srities veikalus. Po 1,5 metų Amerikoje D. Šidlauskas grįžta į Lietuvą¹². Šios ilgalaikės išvykos metu jis bandė įtvirtinti savo religiją, susirasti sekėjų, ir tai jam iš dalies pavyko¹³. 1937-1939 metais apsilankęs JAV, D. Šidlauskas jau turėjo 3 visuomenės bendrijas, kurias planavo pertvarkyti.

Laikraštyje (1929 Nr. 2) pateikiama informacija apie surinktas aukas. Pranešama, kad neseniai (prieš tris savaites) įsikūręs „Čikagos ir apylinkės Lietuvai šelpti Centrinis komitetas“ laivu „Lituania“ veža į Lietuvą drabužius ir siučia „Šiaurės Lietuvai šelpti Centriniam Komitetui Kaune“ 700 dolerių. Per D. Šidlauską Lietuvos universitetui siunčiama „spausdintų Amerikoje lietuviškų raštų, kurie sudaro vieną skrynią. Tos 15 dėžių [...] plaukia Klaipėdon“¹⁴.

Vakarais laive vykdavo koncertai. Dainininko K. Sobonio pasirodymai buvo labai sėkmingi. Šalia atsiliepiamų pateikiama jo biografija. Aprašomas ir muziko K. Kriauciūno, lydinčio Bruklino spaudos bendrovės „Vienybė“ ekskursantus, gyvenimo kelias bei koncertas laive¹⁵.

Trijuose paskutiniuose numeriuose jau pradėdama rašyti apie planus Lietuvoje. Ekskursijos komitetas siūlo koordinuoti savo veiksmus, rengti bendras ekskursijas. Keleiviai informuojami apie Lietuvos kurortus¹⁶.

Kelionės pabaigoje buvo renkamos aukos. Aukojusių keleivių sąrašas skelbiamas paskutiniame „Ekskursanto“ numeryje¹⁷. Pinigai numatyti skirti vainikai ant kapo žuvusiems už Klaipėdos išvadavimą, nukentėjusiems Šiaurės Lietuvoje (per Šiaurės Lietuvai šelpti Centrinį komitetą Kaune) ir kitiems reikalams. Visuose numeriuose spausdinamos žinios apie gyvenimą laive, keleivių sveikatą, naujausios radijo žinios.

Atvykęs į Lietuvą D. Šidlauskas-Visuomis padovanojo komplektą „Ekskursanto“ tuo metu Klaipėdoje ėjusio „Lietuvos keleivio“ redakcijai. Redakcija išspausdino laikraščio apžvalgą, pažymėdama ir komiškus jo straipsnių momentus. Apžvalgos pabaigoje „Ekskursantas“ pavadinamas pirmuoju lietuvių dienraščiu Atlanto vandenyne¹⁸. Atrodo, kad vėliau redakcija sugrąžino dovanotąjį komplektą, nes Mokslų akademijos bibliotekos Rankraščių skyriuje su laikraščiais saugomas ir vokas, adresuotas J.M. Ponui Visuomiui-Šidlauskui į Maziškių apskritį, Reviečių (Reivyčių) kaimą. Ant voko pastaba -

„Spaudinys“. Matyt, „Ekskursanto“ redaktorius grįžęs apsistojo savo gimtajame kaime, į kurį ir buvo adresuotas laiškas. Pašto antspaudo data - 1929 m. birželio 6 d. Bibliotekoje saugomas laivo meniu su garlaivio „Lituania“ nuotrauka ir priedašu: „Pirmutinė vienu lietuvių ekskursija“¹⁹.

„Ekskursanto“ egzistavimas, leidimo aplinkybės yra įdomus faktas, rodantis lietuvių gebėjimą įvairiomis aplinkybėmis leisti leidinius, norą telkti grįžtančius Tėvynės lietuvius. Šio laikraščio pasirodymas, matyt, įkvėpė ir dar dviejų leidinių, parengtų kelionės per Atlantą į Lietuvą metu, leidėjus.

1930 metų gegužės 2 - birželio 5 dienomis, Amerikos lietuvių „Vytauto Didžiojo jubiliejaus ekskursijai“ plaukiant laivu „Oskar II“, leistas laikraštis „Vytautas“ (ir. 3166). Tais metais Skandinavijos-Amerikos linija laivais atplukdė net 4 ekskursijas (iš viso 500 žmonių). Oficiali „Vytauto ekskursija“ atvežė į Lietuvą 370 amerikiečių. Ši ekskursija buvo sumanyta 1930 metų sausio 19 dieną Bruklino vykusioje Amerikos lietuvių seimo susirinkime. Tuomet buvo išrinktas ir L. D. K. Vytauto Didžiojo ekskursijos rengimo komitetas: J. Simokaitis, M. Vinikas ir B. Strimaitis. Lietuvos nacionalinėje Martyno Mažvydo bibliotekoje, Lituaniškos skyriuje, yra saugomi 9 lapai leidinio „Vytautas“. Laikraščiai nenumuoti, tačiau tik vienas be datos. Kai kurių leidinių apimtis - 2 lapai ir kiekvienas turi spaustuveje spausdintą antraštę, laivo ir aptarnaujančios kompanijos pavadinimą. Šapirografuotas tekstas tik vienoje lapo pusėje, matmenys - 35 cm.

Jau pirmame „Vytauto“ numeryje (gegužės 26 d.) nurodoma, kad ekskursantų tikslas yra ne tik „aplankyti savo gimtąją šalį, samanotą bakūžę, tėvelius ir pažįstamus...“, bet taipgi prisidėti prie Vytauto Didžiojo Jubiliejaus...²⁰. Be to, „ekskursijos dalyviuose radosi būrelis asmenų, kurie sumanė leisti kasdieninį laikraštuką“²¹. Nežinoma, ar leidėjai pasiekė savo tikslą, nes rasti numeriai ėjo nereguliariai. Organizuoto Ekskursijos komiteto pirmininkas - M. Cybelis, vicepirmininkė - I. Trečiokaitė, sekretorius - S. Gudas. Lietuvos Vyčių skyriaus atstovas - kun. S.J. Vembre. Skaitytojais informuojami apie lietuviškų knygų bibliotekėlę laive, mišias ir kt. Pranešama apie žinomo lietuvių fotomenininko J. Milius būsimo filmo apie Lietuvą seansą. Jonas Kazimieras Milius (1885-1944) labiau žinomas kaip visuomenininkas, Lietuvos Vyčių kuopos Bruklino steigėjas, Lietuvos liuosybės sargų organizacijos koordinatorius. 1905-1920 metais jis gyveno JAV, aktyviai reikėsi spaudoje (J.K. Miko slapyvardžiu). Lietuvai sunkiu metu grįžo savanoriu. 1926 metais išvyko į Ameriką, bet lankydavosi Tėvynėje su ekskursijomis²². 1929 metais jis plaukė laivu „Lituania“.

Kitas numeris pasirodė gegužės 29 dieną ir didesnę savo turinio dalį paskyrė Vytauto Didžiojo nuopelnams pažymėti. Gegužės 30 dienos laikraštyje teigiama, kad Dievo vardas paplito visame pasaulyje iš Lietuvos²³ ir pateikiamas žodžio „dievas“ vertimas į 31 kalbą²⁴. Dar

viena žinutė - apie Amerikos lietuvių bitininką A. Baublį (g. 1867), plaukiantį į Lietuvą, į savo Salovartės kaimą, padėti bitininkauti²⁵.

„Vytaute“ buvo skelbiama laivo gyvenimo kronika, naujienos, humoras. Kelionės pabaigoje laikraštelyje skelbtos padėkos ir kiti pareiškimai. Matyt, paskutiniai numeriai buvo spausdinami ir naktį, nes Amerikos linijos akredituoto atstovo J. Smitraus padėka pradėta spausdinti birželio 4 dieną, o baigta kitos dienos numeryje²⁶. „Vytauto“ redakcija dėkoja prie spausdinimo prisidėjusiai J. Smitrienei ir neįvardintam vaikinui. Skandinavijos-Amerikos transporto kompanijai dėkojama „už pavelijimą ir popierių“²⁷. „Vytauto“ redaktorius, įvertindamas savo darbą, apgailestauja dėl laikraščio turinio menkumo ir netobulumų, užsimena apie nedidelį tiražą, tačiau tikslaus skaičiaus nepateikia.

²⁵ Lietuviški periodiniai leidiniai, 1823-1940. - Vilnius, 1993 [i.e. 1994]. - 1099 p.

²⁶ Lietuvių periodinės spaudos kolekcija. - Klaipėda, 1936/37. - P. 10.

²⁷ LNB RS. F46-41, p. 61.

²⁸ LMB RS. F46-66.

²⁹ Lietuviškas laikraštis plaukiant per vandenyną / J.J. // Diena. - 1931, birž. 28 (Nr. 28 (Nr. 26)), p. 7.

³⁰ Tamošiūnas J. Lietuviškų periodinių leidinių bibliografija, 1983-1993. - Kaunas, 1994 (ir. 4590).

³¹ Ekskursantas. - 1929, Nr. 1 (gegužės 20) - 9 (gegužės 29).

³² Ambraziejus J. Žodis skaitytojams // Ekskursantas. - 1929, Nr. 1, p. 1.

³³ Lietuvių enciklopedija. - Bostonas, 1958. - T. 16, p. 515.

³⁴ Neužmiršk Lietuvos. - Kaunas, 1927. - 236, [28] p.

³⁵ Lietuvius - naujos tikybos kūrėjas // Diena. - 1929, rugs. 29 (Nr. 60), p. 5.

³⁶ Šio vakaro koncertas // Ekskursantas. - 1929, Nr. 4, p. 1.

³⁷ Ramanauskas V. Lietuviškas apaštalas // Būdas žemaičių. - 1998, gruod. 8, p. 6.

Keliautojai planavo bendras ekskursijas, išvykas, kai kurie net žadėjo likti Lietuvoje, bet dauguma grįžo į Ameriką, „kur jie susikūrė sau antrą tėvynę ir pirmosios neužmiršdami“²⁸. Kelis šios ekskursijos metu laive „Oskar II“ leistus laikraščio „Vytautas“ egzempliorius gavo dovanų Kauno savaitraščio „Diena“ redakcija ir paskelbė apie tai straipsnį su 1930 metų gegužės 29 dienos numerio nuotrauka²⁹.

Daugiau panašaus pobūdžio leidinių nepavyko rasti, bet gal jie ir egzistuoja. Remtis leidimo vietų rodyklėmis šiuo atveju keblu, nes sunku nurodyti kelionės metu Atlanto vandenyne leistų leidinių tikslią leidimo vietą. Kelioniniai laikraščėliai, žinoma, neprilygsta laikraščiams, padariusiems įtaką lietuvių tautos ugdymui, tačiau savo tikslus - kelionės metu informuoti, telkti grįžtančius į Lietuvą - įvykdė.

³⁸ Čikagiečių aukos Lietuvai // Ekskursantas. - 1929, Nr. 2, p. 2.

³⁹ Šio vakaro programa // Ekskursantas. - 1929, Nr. 5, p. 2.

⁴⁰ Lietuvos kurortai ir vasaravimo vietos // Ekskursantas. - 1929, Nr. 9, p. 2.

⁴¹ Aukų sąrašas // Ekskursantas. - 1929, Nr. 9, p. 1.

⁴² Pirmasis lietuvių laikraštis plaukiojantis Atlanto vandenyne „Ekskursantas“ // Lietuvos keleivis. - 1929, birž. 5 (Nr. 127), p. 2.

⁴³ MAB RS. F12-2211.

⁴⁴ „Lietuviais esame mes gimę...“ // Vytautas. - 1930, geg. 26, p. 1.

⁴⁵ Ten pat.

⁴⁶ Lietuvių enciklopedija. - Bostonas, 1959. - T. 18, p. 471.

⁴⁷ Dievas // Vytautas. - 1930, geg. 30, p. 1.

⁴⁸ Dievo vardas įvairiose kalbose // Vytautas. - 1930, geg. 30, p. 1.

⁴⁹ Žinios // Vytautas. - 1930, geg. 30, p. 1.

⁵⁰ Širdingas padėkos žodis // Vytautas. - 1930, birž. 4/5, p. 1-2.

⁵¹ „Šiuomi turiu tarti...“ // Vytautas. - 1930, birž. 5, p. 1.

⁵² Kaip keliauja Lietuvon amerikiečiai / Six. // Diena. - 1930, liep. 20 (Nr. 28), p. 5.

⁵³ Ten pat.

Summary

First Lithuanian Daily Issued in the Atlantic Ocean – „Ekskursantas“ (*Excursionist*)

Danguolė NARKEVIČIENĖ

During the preparation of the publication „Lietuvos bibliografija. Serija B“ (*Lithuanian Bibliography. Series B*), earlier announced information is being specified and periodical publications are found, the place of location of which was not known. One of such discoveries induced to get interested in the publications, which have been edited and issued under non-traditional circumstances, i.e., in the ship during the voyage. Travelogues had their own purposes - to inform and mobilize during the trip everyone returning

back to Lithuania and such newspapers succeeded to fulfil their task. The article discusses three mimeographed newspapers - „Ekskursantas“ (1929), „Vytautas“ (1930) and „Ekskursantų trimitas“ (*The Excursionists' Trumpet*) (1931). The latter is known from other sources. The first daily, which was issued in the Atlantic ocean was „Ekskursantas“. It is deposited in the Library of the Lithuanian Academy of Sciences.

UDK 808.82-313.21

„Lietuviškieji slapyvardžiai“: išvados ir problemos

Jonas MAČIULIS

Bibliografijos ir knygotyros centras, K. Sirvydo 4, 2600 Vilnius

Slapyvardžių identifikavimo svarba ir reikšmė buvo suvokta jau seniai. Tai rodo pasaulinė praktika, sukaupia aiškinant ir publikuojant slapyvardžių sąrašus, sąvadus, žodynus¹. Lietuvos bibliografams, spaudos, kultūros, politikos tyrinėtojams jau nuo S. Baltramaičio laikų taip pat buvo aišku, jog slapyvardžių atskleidimas turi didžiulės reikšmės ne tik bibliografijai, bet ir kultūros istorijai, mokslui, šalies visuomeninio politinio gyvenimo pažinimui, kai kurių asmenybių įnašo į paminėtas sritis nustatymui. Pirmasis šį uždavinį nuosekliai ėmėsi įgyvendinti Vaclovas Biržiška² „Lietuvių bibliografijos“ tomuose, aprėpiančiuose lietuviškąją spaudą iki 1910 metų, bei specialiaame leidinyje „Lietuviškieji slapyvardžiai ir slapyraidės“ (Kaunas, 1943), registruojančiame slapyvardžius iki 1914 m.

Pokario metais rengiant Lietuvos bibliografijos leidinius - A serijos „Knygos lietuvių kalba“ I tomą, „Didžiojo Tėvynės karo laikotarpio Lietuvos TSR spauda“ (1955) ir „Lietuvos TSR žurnalų ir laikraščių straipsniai, 1940-1941“ (1958), paaiškėjo, kaip sunku išsiaiškinti, kas yra tikrasis slapyvardžiu pasirašytos knygos ar straipsnio autorius. „Knygų lietuvių kalba“ pagrindinis slapyvardžių identifikavimo šaltinis buvo V. Biržiškos darbai, tuo tarpu aprašant 1940-1941 metų ir karo laikų spaudą teko pasikliauti sudarytojų atmintimi, klausinėti tuo metu rašiusių žmonių, kurie taip pat toli gražu ne viską prisiminė. O juk tiek nedaug metų buvo praėję nuo bibliografuojamo laikotarpio.

Šios patirties paakintas tuometinis Knygų rūmų (toliau KR) direktorius Antanas Ulpis 1956 metais „Tiesoje“ kreipėsi į Lietuvos visuomenę, leidyklų, periodinių leidinių redakcijas, ragindamas rinkti, prisiminti savo bei kitų

slapyvardžius ir žinias apie juos pateikti KR³. O pastarųjų funkcija - kaupti slapyvardžius kartotekose, registruoti ir, autoriams sutikus, atskleisti bibliografiniuose leidiniuose.

Maždaug tuo pat metu slapyvardžių klausimu pradėjo diskutuoti ir lietuvių išeivija. Tiesa, tikslas buvo kitas - pagėdinti tuos, kurie, prisidengę slapyvardžiais, kritikavo egzodo beletristiką ir publicistiką, skleidė negatyvų požiūrį į besilaikančius kiek kitokių pažiūrų. Štai žinomas publicistas ir kritikas Bronys Raila rašė, jog „slapyvardžių - pseudonimų ar anonimų - vartojimas kūrybos faktų kritikoje ar recenzijoje visuomet yra žalingas. Pirmia, jis neinformuoja visuomenės ir autoriaus, ko vertas pats vertintojas [...]. Antra, slėpimasis už slapyvardžių tvoros beveik visuomet skatina „draugišką“, reklaminių „kritiką“, įžūlų sąskaitų suvedinėjimą ar, atsipalaidavus nuo viešosios atsakomybės, - chuliganizmo, banditizmo ir tarzanizmo manieras“⁴. Panašiai slapyvardžiai išeivijoje buvo vertinami ir vėliau, aštuntojo dešimtmečio viduryje⁵. Netrukio ir visiškai priešingų nuomonių. Diskusija buvo užbaigta taikiai, perspausdinant „Europos lietuviųje“ ramų, pagrįstą istorine medžiaga žinomo Lietuvoje tekstologo ir redaktoriaus Aleksandro Žirgūlio straipsnį „Apie lietuviškus slapyvardžius“ iš jo knygos „Prie redaktoriaus stalo“ (Vilnius, 1979).

Bet grįžkime prie A. Ulpio straipsnio. Atrodo, kad į jo kreipimąsi buvo noriai atsiliepta. Prieškarinio ir tarybinio laikotarpio laikraščių bendradarbiai iki pat šios dienos primena aptariamojo sąvado rengėjams, kad anuomet žinios apie jų laikraščiuose ar žurnaluose vartotus slapyvardžius buvo pateiktos KR. Yra ir raštiškų paliudijimų. Štai 1999 metais išleistoje R. Mackonio knygoje „Senoji vilniečių

Lietuviškieji slapyvardžiai : medžiaga lietuviškųjų slapyvardžių sąvadui / Lietuvos Respublikos kultūros ministerija, Lietuvos nacionalinė Martyno Mažvydo biblioteka. Bibliografijos ir knygotyros centras ; atsakomoji redaktorė Regina Varnienė. - Vilnius : LNB BKC, 1995-1999.

T. 1: A-F / sudarytojai Jonas Mačiulis, Žiedūnė Zaveckienė. - 1995. - 299 p.

T. 2: G-M / parengė Jonas Mačiulis. - 1996. - 419 p.

T. 3: N-U / parengė Jonas Mačiulis (sudarytojas), Bronė Valickienė. - 1998. - 393 p.

T. 4: V-Ž. Papildymai. Taisyimai / parengė Jonas Mačiulis (sudarytojas), Bronė Valickienė. - 1999. - 457 p.